

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

Statskontorets utvärdering av försöksverksamhet med stöd ur kärnavfallsfonden till vissa ideella föreningar

Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande

- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag att ideella föreningar även fortsättningsvis ska ha möjlighet att erhålla stöd för insatser i samband med frågor om lokalisering av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om att ett maximalt belopp om 3 miljoner kronor per år bör kunna utbetalas från kärnavfallsfonden till ideella föreningar.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om att stöd bör utgå till ideella föreningar till och med 12 månader efter det att föreningarna erbjudits tillfälle att lämna synpunkter till miljödomstolen.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag att stödet även fortsättningsvis bör finansieras med medel ur kärnavfallsfonden.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om att myndigheten bör ges uppdraget att administrera och besluta om stöd.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om utökad kontroll av stödets användning, men betonar att en utökad kontrollverksamhet även medför ett behov av utökade resurser.
- Strålsäkerhetsmyndigheten **tillstyrker inte** Statskontorets förslag att föreningarnas möjligheter att använda stödet till direkt information till allmänheten bör vidgas till att omfatta frågor som gäller hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle, eftersom det inte vore förenligt med lagstiftarens intentioner. Myndigheten anser att stödet även fortsättningsvis inte ska få användas för kostnader för information riktad direkt till allmänheten utöver vad som avser det utökade samrådsförfarandet.
- Strålsäkerhetsmyndigheten tillstyrker Statskontorets förslag om att antalet medlemmar som krävs för att en förening ska kunna få stöd sänks från 2000 till 1000.

Utgångspunkter för Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande

Ändringar i finansieringslagstiftning^{1,2} som infördes 2004 medförde att ideella föreningar under en försöksperiod från 2005 till 2008 kunnat erhålla stöd från kärnavfallsfonden för kostnader för att delta i de utökade samråden för lokalisering av anläggningar för hantering av slutförvaring av ett slutförvar för använt kärnbränsle.

Föreliggande yttrande utgår från de syften som lagstiftaren redovisat i förarbetena³ till ändringarna, nämligen att ”Stödet avses att få till effekt att förbättra förutsättningarna för att dessa organisationer deltar på ett konstruktivt sätt i samrådsförfarandet”.

Detta ligger även i linje med Statskontorets bedömning att det yttersta syftet med stödet är att öka kvaliteten i den MKB som ska bifogas kommande tillståndsansökningar för anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle.

Strålsäkerhetsmyndighetens övriga synpunkter

Fördelningsgrunder för stöd

Statskontoret föreslår (s.77, andra stycket) en förändring av principer för fördelning av stödet efter det att samråden avslutats. Statskontoret föreslår att fördelning av stöd vid denna tidpunkt bör utgå från vilket behov respektive förening har av stöd för att kunna lämna ett väl underbyggt remissvar till miljödomstolen. Statskontoret anser att det vid fördelning av stöd även bör beaktas hur många medlemmar respektive förening företräder samt hur det sammantagna remissunderlaget som lämnas till miljödomstolen kan få största möjliga bredd och kvalitet.

Strålsäkerhetsmyndigheten vill i anslutning till detta framföra att det är viktigt att fördelningsgrunderna fortsättningsvis är så tydliga och kvantifierbara som möjligt. Strålsäkerhetsmyndigheten ställer sig därför tveksam till Statskontorets förslag till fördelningsgrunder för stödet efter det att samråden avslutats.

Strålsäkerhetsmyndigheten vill särskilt framföra att en bedömning av hur ett kommande remissunderlag som lämnas till miljödomstolen kan få största möjliga bredd och kvalitet oundvikligen kommer att innehålla element av spekulation, vilket myndigheten bedömer som mycket olyckligt.

Strålsäkerhetsmyndigheten vill också, baserat på tidigare erfarenheter från samrådsprocessen, framföra att det inte finns något starkt samband mellan antalet medlemmar i en ideell förening och föreningens förmåga att bidra på ett konstruktivt sätt i samrådsförfarandet.

Statskontoret skriver (s.77, tredje stycket) att erfarenheter från andra stora miljöpåverkande projekt visar att uppmärksamheten ökar ju närmare man kommer de avgörande besluten. Statskontoret skriver vidare att om detta även kommer att gälla för slutförvarsfrågan kan en följd bli att fler föreningar än de som hittills fått stöd kommer att vilja delta i samråden samt lämna remissvar till miljödomstolen.

Strålsäkerhetsmyndigheten vill i det sammanhanget framföra att en förening behöver ha deltagit i samrådsförfarandet för att kunna medges fortsatt stöd från kärnavfallsfonden efter det att samråden avslutats⁴.

¹ Lag (1992:1537) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

² Förordning (1981:671) om finansiering av framtida utgifter för använt kärnbränsle m.m.

³ SOU 2003:128 – Förslag om försöksverksamhet med ekonomiskt stöd till vissa frivilligorganisationer

Administration och beslut om stöd

SKI har tidigare påpekat svårigheterna med att medverka i besluts- och samrådsprocessen samtidigt som myndigheten ska granska föreningarna. Detta noterar Statskontoret i sin utredning (s. 79). Den nya myndighetens organisation är uppbyggd med en särskild enhet för finansiell kontroll. Detta borde förbättra förutsättningarna för Strålsäkerhetsmyndigheten att såväl administrera som besluta om stödet.

Utökad möjlighet att informera

Enligt gällande regelverk får föreningar inte använda stöd från kärnavfallsfonden för kostnader för information riktad direkt till allmänheten utöver vad som avser det utökade samrådsförfarandet.

Statskontoret föreslår att föreningarnas möjligheter att använda stödet till direkt information till allmänheten bör vidgas till att omfatta frågor som gäller hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle. Statskontoret motiverar sitt förslag ”Enligt finansieringsförordningen får stödet inte användas för information riktad direkt till allmänheten utöver vad som avser samrådsförfarandet. Denna restriktion formulerades under den inledande beredningen då stödet endast avsåg att täcka föreningarnas kostnader i samband med att de deltog i samråden. När ändamålet med stödet ändrades så att det tydligt framgick att det även får användas till att följa och bedöma frågor som rör slutförvaring av använt kärnbränsle, kvarstod emellertid restriktionen för hur bidraget får användas till information.” (s.81, första stycket)

Strålsäkerhetsmyndigheten anser att Statskontorets beskrivning ”När ändamålet med stödet ändrades ...” är en felaktig tolkning av syftet med det förtydligande i förordningstexten som tillkom i ett senare skede under utredningsarbetet. Myndigheten anser att syftet med skrivningen ”... kostnader för att kunna följa och bedöma frågor som rör slutförvaring av använt kärnbränsle och sådan slutförvarings påverkan på människors hälsa eller miljön.”⁵ avser föreningens möjligheter att **inhämta** information för att kunna bidra på ett konstruktivt sätt i samrådsförfarandet, snarare än att informera allmänheten. Myndigheten anser att Statskontorets tolkning, att den aktuella skrivningen skulle motivera en vidare användning av stödet för information till allmänheten utöver avseende samrådsförfarandet, är felaktig och är oförenlig med lagstiftarens syfte.

Strålsäkerhetsmyndigheten anser därför att nuvarande ordning avseende användning av stöd för information till allmänheten bör bibehållas. Myndigheten anser att nuvarande skrivning rymmer tillräckliga möjligheter för föreningar att informera allmänheten om det utökade samrådsförfarandet i samband med frågor om lokalisering av anläggningar för hantering och slutförvaring av använt kärnbränsle, vilket är syftet med stödet. Att vidga möjligheten skulle riskera att förskjuta föreningars fokus från att delta i samrådsförfarandet till mer renodlad informationsverksamhet, vilket inte har varit lagstiftarens intentioner.

⁴ 32 § 1 punkten Förordning (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

⁵ 33 § Förordning (2008:715) om finansiella åtgärder för hanteringen av restprodukter från kärnteknisk verksamhet

Ärendets beredning

Beslut i detta ärende har fattats av ställföreträdande generaldirektören Per Olov Nützmann i närvaro av verksjurist Pernilla Sandgren tillförordnade avdelningschefen Johanna Sandwall, tillförordnade enhetschefen Bengt Hedberg samt utredaren Anna Cato och projektadministratör Carina Wetzel, den sistnämnda föredragande.

STRÅLSÄKERHETSMYNDIGHETEN

Per Olov Nützmann

Carina Wetzel

Kopia för kännedom

Barsebäck Kraft AB

Forsmarks Kraftgrupp AB

OKG AB

Vattenfall AB

Oskarshamns kommun

Östhammars kommun

Miljöorganisationernas kärnavfallsgranskning

Miljörörelsens kärnavfallssektariat

Sveriges Energiföreningars Riksorganisation